

บทที่ ๓

จักรวรรดิอิสลาม

ความสมุทรอารมเปียกก่อนสมัยอิสลาม : ลักษณะภูมิประเทศ พลเมือง และศาสนาของพลเมือง

แหลมอารบียตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของทวีปแอเชีย มีพื้นที่ประมาณ 1,203,000 ตารางไมล์ หรือเท่ากับ $\frac{1}{3}$ ของพื้นที่ทวีปยุโรปทั้งหมด ลักษณะภูมิประเทศของแหลมอารบีด้านตะวันตกติดทะเลแดง ทางตะวันออกติดอ่าวเบอร์เซีย ทางเหนือติดกับที่ราบลุ่ม平原สจอร์เดน และอิรัก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นกีบะเลทราย นอกจากบริเวณริมฝั่งทะเล มีดินแดนที่ทำการเกษตรกรรมได้เป็นบางแห่ง ตั้งอยู่กรุงราชธานี บริเวณส่วนในช่องคานสมุทร มีป่าหักกลางทะเลทรายหลายแห่ง บางแห่งใหญ่มากจนสามารถใช้ทำการเพาะปลูกได้ ก่อนหน้าที่จะเกิดศาสนาอิสลาม ชาวอาหรับพื้นเมืองตั้งหลักแหล่งทำการเพาะปลูกตามบริเวณเหล่านี้ และตามแหล่งที่อุดมสมบูรณ์เหล่านี้จึงได้เกิดเมืองขึ้น แต่เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์บังคับ ประชากรส่วนใหญ่ในคานสมุทรจึงดำเนินชีวิตแบบเรื่องร่อง¹

แม้การคุณนาคมในคานสมุทรจะไม่สะดวก แต่เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นพวกเรื่องร่องจึงต้องเดินทางอยู่เรื่อย ๆ จึงมีการเคลื่อนย้ายประชากรอยู่เสมอ เป็นปัจจัยสำคัญให้มีการแลกเปลี่ยนทัศนคติ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ในหมู่ผู้คนเรื่องร่อง ในขณะเดียวกันเนื่องจากความผูกพันในแผ่นดินมาก และระบบวัฒนธรรมบางอย่าง เช่น วิถีทางเลี้ยงซึพของชนเรื่องร่องจึงไม่อาจรวมตัวกันเป็นชาติได้อย่างแท้จริง

เนื่องจากความแห้งแล้งของคานสมุทรทำให้ไม่มีชีพพันธุ์มากนัก ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอาหรับจึงแร้นแค้น แต่ชนเผ่าเหล่านี้มีความอดทนต่อความยากลำบาก และมีความตื่นเต้นต่อทรัพย์สมบัติในแดนที่อุดมสมบูรณ์ จึงเป็นพลังสำคัญให้แก่กองทัพอิสลามในยุคแรก ๆ จนสามารถก่อตั้งจักรวรรดิอิสลามขึ้นได้ ยิ่งกว่านั้นสภาพของภูมิอากาศและภูมิประเทศยัง

เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างค่านิยมของสังคมและวัฒนธรรมอาหารอีกหลายอย่าง ตลอดจนกำหนดทัศนคติของชาวอาหารอีกด้วย²

มณฑลหรือจังหวัดสำคัญที่มีความเกี่ยวพันกับประวัติศาสตร์อิสลามคือ ฮิดย่าส (Hidjaz) ซึ่งมีเนื้อที่แนวยาวเลียบไปทางอาณาบริเวณทิศตะวันตกของคาบสมุทรอาราเบียจนกระทั่งไปจรดกับทะเลแดงทางทิศตะวันออก และเป็นที่ตั้งของเมืองประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงมากสองเมืองคือ เมกกะ และเมดินะ เมกกะเป็นถิ่นกำเนิดของพระมูญัมมัดและมีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์คือวิหารกาบะ ซึ่งตามหลักฐานปรากฏว่าเดิมพระนบีอิบรอหิมและโอลรักคื่อนบีอิสมาแอลเป็นผู้สร้างเพื่อใช้เป็นที่ນมัสการพระผู้เป็นเจ้า เมื่อพันสมัยพระองค์แล้วจึงมีผู้เข้ารับช่วงสืบต่อมา เนื่องจากเมกกะเป็นเมืองที่มีมาก่อนเส้นทางการค้าจากเหนือจดใต้ เมื่อเริ่มมีการค้าจึงดำรงฐานะเป็นที่พักของกองคาราวาน ชาวเมกกะแสวงหาผลประโยชน์จากการค้านี้ จันทำให้เมกกะมีคั่งชันแห่งกุเรษ (Quraysh) ซึ่งเป็นผู้ดูแลรักษาหินกาบะได้พิราษร์ทำให้หินดานีกล้ายเป็นสถานศักดิ์สิทธิ์ของชาวอาหรับทั้งหมด ตลอดจนพิธีบูชาที่น้ำใจได้กล้ายเป็นที่ชุมนุมทางปัญญา ฉะนั้นความสำคัญของหินกาบะจึงมีมากก่อนสมัยพระมูญัมมัด³

ส่วนเมดินะเป็นถิ่นที่พำนักอาศัยของพระมูขัมหัสดในบันปลายชีวิตคือ ทรงพกอยู่ประมาณ 10 ปี จึงสืบพระชนม์ที่นี่ครับแห่งนี้ เมดินะมีชื่อเดิมว่ายาตริบ ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของเมกกะ เป็นที่หมายแก่การเพาะปลูก ในระยะศตวรรษแรกของคริสตกาล เมื่อโรมันยึดปาเลสไตน์ได้ มีชาวบ้านอพยพมาอาศัยอยู่ในเมดินะนี้มาก จนเคยเป็นประชากรหลักของเมืองนี้อยู่พักหนึ่ง ชาวบ้านได้ทำให้ยาตริบกลับเป็นศูนย์กลางของการก่อการร้าย ในเวลาต่อมาเมื่อเกิดการ硼ระหัวร่างอบิสซีเนียและเปอร์เซีย เพื่อแย่งชิงดินแดนในคาบสมุทรตอนใต้ ได้มีชาวอาหรับจากตอนใต้อพยพเข้ามามาอาศัยอยู่ในยาตริบพากอาหรับเหล่านี้ได้ช่วยกันทำลายอำนาจของยิวแล้วตั้งที่ทำกินในเขตสร่าน้ำของเมืองนี้ แต่ยังขาดการปักครองที่รัดกุมอีกทั้งประชาชนยังไม่ทึ้งนิสัยเรื่องร่อน จึงมีการแย่งชิงอำนาจกันในระหว่างฝ่ายอาหรับต่างๆ เช่น อิหร่าน เมื่อใกล้จะเกิดศาสนาอิسلامนั้น ความขัดแย้งเพื่อชิงอำนาจกันระหว่างฝ่ายชาڑา (Khazraj) กลุ่มนี้ และฝ่ายอาหรับอื่นอีก 3 ฝ่าย รวมตัวกับพากบารุนแรงมาก จนทำให้ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในยาตริบเป็นอันตราย ในขณะเดียวกันทั้ง 2 ฝ่ายต่างก็สำนึกรึ่งผลประโยชน์ร่วมกันบางอย่าง เช่น การป้องกันตนเองจากมือที่ 3 ตลอดจนการค้าขายในเมืองยาตริบเอง จำเป็นต้องทำให้ความขัดแย้งนี้สงบ แต่ไม่มีผู้ใดทั้ง 2 ฝ่ายที่มีชื่อเสียงพอเป็นที่ไว้วางใจให้ทำหน้าที่ใกล้เคียงได้ ผู้ใกล้เคียงได้จึงควรเป็นบุคคลจากภายนอก โดยเฉพาะผู้ที่มีลักษณะใกล้เคียงไปในทางนักพรต

เพราะเป็นธรรมเนียมของชาวอาหรับที่จะให้บุคคลประเภทนี้เป็นผู้ที่ตัดสินกรณีพิพาทด่าง ๆ อญี่แล้ว ในช่วงเวลาหนึ่งที่เฝ้ามั่นราชได้เชิญพระมุหัมหมัดกับศิษย์ของพระองค์มาสู่เมืองยาตูริบ หรือเมดินานี้ การถกถึงอำนาจของพระมุหัมหมัดในเมืองนี้ส่วนหนึ่งเป็นเหตุมาจากสภาพทางการเมืองนี้เอง⁴

พลเมืองของควบสมุทธรอการเบียสมัยก่อนคือชาวเมืองกับพวกเร่อรอนที่ชอบอยพและพักอาศัยภายในกรุงโรมนอกเมือง พวกแรกมีอาชีพเพาะปลูกต้นอินทรผลัม การเกษตรกรรม การปศุสัตว์ และการค้า ภูเรชเป็นชื่อเฝ้าอาหรับหนึ่งที่มีชื่อเดิมมีความสำคัญและร่าวยิ่งกว่าอาหรับเฝ้าอื่น เฝ้าภูเรชเป็นเฝ้าตระกูลสูงมั่งคั่งและเชี่ยวชาญในการค้า พระมุหัมหมัดขณะยังเยาว์วัยก็ถูกอบรมให้รักการค้าตามแบบฉบับของบรรพบุรุษ ซึ่งถือเป็นธรรมเนียมว่าผู้ชายทุกคนต้องจำเริญร้อยตามบิดาดือต้องรู้จักค้าขายด้วยตนเอง

ส่วนอาหรับอีกพวกหนึ่งคือพวกเร่อรอนมีอาชีพเลี้ยงสัตว์ และชอบท่องเที่ยวไปไม่อยู่เป็นที่ โดยที่เป็นชนเฝ้าเร่อรอน บางครั้งจึงหาโอกาสปล้นสุดมภกของชาวอาหรับและทำร้ายคนเดินทางอยู่เสมอ อาหารของพวกนี้คือ นมสด ผลอินทรผลัม และเนื้ออูฐ พวกนี้จะรอนแรมเรื่อยไปถ้าที่ใดมีความอุดมสมบูรณ์ก็จะพากอยู่นาน ถ้าแห้งแล้งก็อพยพหาที่อื่นต่อไป

นอกจากนี้ อาหรับยังแบ่งแยกออกเป็นเฝ่ายอยู่ ๆ อีกหลายเผ่า ต่างก็มีขนธรรมเนียม จริยศประเพณี อุปนิสัย แบบฉบับของการครัวชา ตลอดจนความเชี่ยวญในสาขาต่าง ๆ แตกต่างกันออกไปตามบุคคลกักษณะของแต่ละเผ่า และเป็นชนเนื้มนานาตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตาม แม้บางครั้งชนเหล่านี้จะอพยพทิ้งถิ่นเดิมผ่านดินแดนต่าง ๆ ไปหาที่อยู่ใหม่ และแม้จะต่างกันในเรื่องเผาพันธุ์ แต่ทั้งหมดก็รวมเรียกชนชาติอาหรับโดยกำหนด⁵

ศาสนาของชาวอาหรับก่อนศาสนาอิสลาม ความเชื่อถืออันดับแรกของชาวอาหรับก็คือการนับถือวิญญาณที่สิงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว คือการนับถือบุชาผู้สางเทวดา และมีความเชื่อในพระเจ้าจึงพากันกราบไหว้บูชาเทวรูป ในชนเฝ้าเดียวกันอาจนับถือพระเจ้าได้หลายองค์ ไม่จำกัดเฉพาะพระเจ้าผู้อุปถัมภประจำเผ่าเท่านั้น และส่วนใหญ่ก็จะ崇拜พระเจ้าหลายองค์ในปูชนียสถานกากบุะก่อนที่จะเกิดศาสนาอิสลามนั้น ปรากฏว่ามีรูปของเทพเจ้าต่าง ๆ มากมายซึ่งเป็นที่เคารพของชาวเมกกะและชนเร่อรอนอื่น ๆ ทั่วไป นอกจากนั้นยังมีปูชนียสถานบางแห่งที่ทุกเผ่าให้ความเคารพนับถือเหมือนกันหมวด เช่น หินคำในเมืองเมกกะ เป็นต้น ในสถานที่เหล่านี้จะมีเทศกาลสักการะพระเจ้าแห่งปูชนียสถานเหล่านั้นทุกปี อันเป็นเวลาที่เฝ้าต่าง ๆ หยุดทำการกันตลอดเทศกาล ทุกเผ่าจะร่วมกันทำพิธีบูชาโดยปราศจากความรังเกียจ ถ้ามีการทำร้ายคนเดินทาง

ที่กำลังจาริกแสวงบุญมายังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ย่อมเท่ากับทำร้ายพระเจ้าแห่งสถานศักดิ์สิทธิ์นั้นโดยตรง⁶ นครเมกะสมัยนั้นเต็มไปด้วยวิหารต่าง ๆ มากมาย แต่ที่สำคัญมีเพียง 7 วิหารแต่ละวิหารมุ่งสร้างขึ้นตามนัยแห่งดาวพระเคราะห์ ชาวอาหรับแต่ละแห่งต่างก็มีวิหารแตกต่างกันไป เช่น แห่งอิมยาร์ บูชาไฟก็ใช้ดวงอาทิตย์ประจำวิหาร แห่งอัชชาดบูชาดาวอังคาร เป็นต้น แต่ละแห่งมีการบูชาเทวดารอง ๆ ลงไปด้วย การที่ชาวอาหรับบูชาดาวพเคราะห์อาจเป็นพระชาวอาหรับชอบสังเกตความผันแปรของดินฟ้าอากาศอยู่เสมอ และเมื่อนานเข้าก็เกิดความชำนาญและเชื่อมั่นว่าที่ดินฟ้าอากาศแปรปรวนต้องเป็นพระอิทธิพลของดาวพเคราะห์ดวงใดดวงหนึ่งซึ่งอาจทำให้เกิดมีฝนตกหรือภาวะแห้งแล้ง เพราะขาดฝน แต่ดวงดาวที่ชาวอาหรับนับถือมากที่สุดคือดวงจันทร์ โดยเฉพาะพวกเรื่องในทะเบียนรายถือว่าดวงจันทร์เป็นแหล่งประทานน้ำด้าง ความชุ่มชื้น ความเย็น หรือพลังแห่งชีวิตให้แก่โลก ขณะที่ดวงอาทิตย์ແດນำให้โลกแห้งแล้ว ความคิดที่ว่าดวงอาทิตย์เป็นแหล่งประทานชีวิตแก่โลกนั้น เพิ่งเกิดภายหลังเมื่อมนุษย์รู้จักการเพาะปลูกได้สังเกตเห็นความเจริญเติบโตและมีชีวิตชีวาท่ามกลางแสงแดด ต่อมาได้มีปรากฏในคัมภีร์กุรุอ่านว่าฝนตกต้องตามฤดูกาลหรือเกิดภาวะแห้งแล้งนั้น มิใช่เป็นพระธรรมชาติเป็นผู้ทำ แต่ให้เช่าว่าเป็นการกระทำการของพระอัลล่าห์พระองค์เดียวเท่านั้น⁷

นอกจากความเชื่อดังกล่าวของชาวอาหรับแล้ว ยังมีลัทธิบูชาไฟ ซึ่งชาวเปอร์เซียเป็นผู้นำเข้ามา เนื่องจากชาวอาหรับและชาวเปอร์เซียมีการติดต่อการค้าขายกันอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีลัทธิบูชาหรือศาสนาเชิงชีวิตร่วมกับลัทธิบูชาไฟ อารยธรรมที่นับถือศักดิ์สิทธิ์ในด้านอาหรับและอิหร่าน นับถือว่ามนุษย์ไม่สามารถหายใจและดำเนินชีวิตได้หากไม่มีอากาศ จึงต้องพยายามดูแลรักษาให้ดี จึงมีการบูชาไฟในดินแดนอาหรับอยู่ช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วจึงสิ่อมไป ส่วนคริสตศาสนาก็ได้เคยเจริญรุ่งเรืองอยู่ในอาหรับระยะหนึ่งก่อนที่ชาวอาหรับจะได้รับหลักการของอิสลาม ประมาณต้นคริสตศตวรรษที่ 3 ได้มีชาวคริสตเดียนเป็นจำนวนมากอพยพเข้ามายังอาหรับ⁸

ศาสนาต่าง ๆ ดังกล่าวมาซึ่งได้แก่ลัทธิบูชาไฟ ลัทธิบูชา และคริสตศาสนาก็ได้เคยเจริญอยู่ระยะหนึ่งในดินแดนอาหรับ ทั้ง ๆ ที่ชาวอาหรับก็มีลัทธิเคารพูปเป็นหลักสำคัญอยู่แล้ว ชาวอาหรับส่วนใหญ่ไม่เชื่อว่ามีพระผู้สร้างไม่ใช่วันปีก แต่ไม่เชื่อว่าตายแล้วจะต้องเกิดใหม่ เขาเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างเกิดเองและเป็นไปเองตามธรรมชาติ ชาวอาหรับทุกแห่งจะมีรูปเคารพประจำวิหารของตนเองแต่ต่างกันไป วิหารแต่ละแห่งก็จะเปิดให้ประชาชนทุกชั้นเข้ามัสการได้โดยเฉพาะวิหารกับบะถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ยิ่งกว่าวิหารอื่นใดทั้งหมด ส่วนลัทธิในการดูแลรักษาวิหารกับบะถือว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการอิจฉาริษยา ซึ่งนำไปสู่การทะเลาะวิวาทกันเป็น

ประจำ ทั้งนี้ เพราะผู้ได้กิตามที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้ดูแลรักษาวิหารากาบะถือว่าบุคคลผู้นี้เป็นผู้มีเกียรติสูงสุด รวมทั้งจะได้รับผลประโยชน์อื่น ๆ อีกด้วย สมัยที่พระมุหัมมัดประสูติ อำนาจการควบคุมกาบะเป็นของคนในตรากุลยาซิม ซึ่งเป็นเครือญาติกับพระมุหัมมัด⁹

ชีวประวัติพระมุหัมมัด และกำเนิดศาสนาอิสลาม

ชีวประวัติของพระมุหัมมัดมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์อิสลามสองประการ¹⁰ ประการแรก เป็นแบบฉบับของการดำเนินชีวิตที่ชาวมุสลิมทุกคนยึดถือ คัมภีร์กรุอ่านเป็นประมวลคำสั่งของศาสนา ซึ่งได้รับการดลใจจากพระอัลลอห์ กฎเกณฑ์และค่านิยมต่าง ๆ ที่สังคมอิสลามกำหนดขึ้น ก็อาศัยแนวทางปฏิบัติของพระมุหัมมัดเป็นหลัก ความมั่นอยู่ต่อมตนและความเป็นผู้คร่งในพระเจ้าของพระองค์เป็นแบบฉบับให้แก่ก้าวหลิบอีกหลายองค์ต่อมา ฐานะพระมุหัมมัดที่เป็นทั้งผู้นำทางวิญญาณและการเมืองคือราษฎรของสถาบันก้าวหลิบ ประการที่สอง ความเคารพรักของชาวมุสลิมที่มีต่อพระมุหัมมัด ทำให้ประวัติของพระองค์ยิ่งเพิ่มความสำคัญขึ้นในประวัติของอิสลาม กฎหมายหรือคำสั่งใดที่จะใช้บังคับอย่างได้ผล ย่อมต้องอาศัยพระมุหัมมัดเป็นศูนย์กลางทั้งสิ้น ความเคารพรักในพระองค์ทำให้ชาวมุสลิมยกย่องผู้ที่มีความสัมพันธ์กับพระองค์อย่างใกล้ชิด ส่วนสำคัญของประวัติศาสตร์อิสลามอีกหลายศตวรรษ จะกล่าวเป็นบทบาทของเชื้อสายของคนเหล่านี้¹¹

พระมุหัมมัด ประสูติที่เมกกะในแหลมอารเบียปะประมาณ 570 ปีหลังคริสตกาล เป็นบุตรคนเดียวของอับดุลเลาะฮ์ในตรากุลยาซิม ซึ่งเป็นตรากุลหนึ่งที่สืบทอดเชื้อสายมาจากแหกุเรช ซึ่งเป็นฝ่ายที่มั่งคั่งและมีชื่อเสียงมากในอารเบีย พ้ออายุได้ประมาณ 6 ขวบก็กำพร้ามารดา ต้องอยู่ในความอุปถัมภ์ของปู่ และต่อมาเมื่อปู่ตายก็อยู่ในความอุปการะของลุง พ้ออายุได้ 12 ขวบ มีโอกาสได้ติดตามลุงเดินทางไปค้าขายยังประเทศซีเรีย และต่อไปจนถึงบัซรา ภายหลังมีอกลับมาสู่มาตรฐาน มีชีวิตเยาว์วัยของพระมุหัมมัดก็เป็นไปตามปกติ นอกจากมีบางสิ่งบางอย่างที่แสดงออกทางพระอุปนิสัยอันแท้จริง ซึ่งปรากฏแก่สายตาคนทั่วไป เช่น เป็นผู้มีความอ่อนโยนเต็มไปด้วยคุณธรรมและสัจธรรม รูปร่างมีสั่งร่าศิษะดุตคนทั่วไป อย่างไรก็ตาม ชีวิตในวัยเด็กก็ไม่ค่อยจะมีอิสระนัก เพราะต้องช่วยลุงเลี้ยงปศุสัตว์ตามท้องทุ่งเป็นกิจวัตรประจำวัน ชีวิตจากเด็กจนย่างเข้าวัยฉกรรจ์ เป็นชีวิตที่เต็มไปด้วยความอ้างว้างโดยเดียว การละเมิดกฎหมายในนครเมกกะ การทะเลาะวิวาทกันเองในระหว่างอาหารับผ่าต่าง ๆ ตลอดจนความเสื่อมศีลธรรมของชาวกุเรชเป็นเหตุที่ทำให้ชีวิตในเยาว์วัยของพระมุหัมมัดได้รับแต่ความเคร็ว่าใจ ชีวิตรอบด้านเต็มไปด้วยความทุกข์ทรมาน ความป่าเถื่อนและความทารุณ¹²

เมื่ออายุย่างเข้า 25 ปี พระมุขมัดมีโอกาสเดินทางไปค้าขายยังประเทศซีเรียอิกรั้งหนึ่ง โดยการขอร้องของหญิงสาวกุรุชี่อนางคอดียะฮ์ ได้แสดงให้เห็นความสามารถและการซ้อมสัตย์ในการรักษาผลประโยชน์ จนพระนางคอดียะฮ์เลื่อมใสและขอแต่งงานด้วย และทั้งสองก็ได้แต่งงานอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข เมื่อพระมุขมัดอายุย่างเข้า 30 ปี แต่กิจการของพระองค์ในระยะนี้ก็ยังมิได้ปรากฏแก่โลกภายนอกเท่าใด อำนาจการปกครองเมกะกะกู้กับแบ่งแยกออกเป็นส่วน โดยมีสมาชิก 10 นาย ทำหน้าที่ปกครองชาวอาหรับคล้ายกับสภานานาชาติ การปกครองในรูปนี้ไม่ปรากฏว่ารับประทานความปลดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างแท้จริง แม้จะได้มีการออกกฎหมายอย่างรัดกุมเพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของประชาชน แต่ประชาชนก็ยังถูกคุกคามและเดือดร้อนอย่างยิ่ง สภานานาชาติต้องเชญพระมุขมัดเข้าประชุมเพื่อขอความเห็นในเรื่องนี้ พระองค์เสนอให้หน่วยงานภายนอกที่เรียกว่า “สหพันธ์แห่งฟูดูล” (Federation of Fudul) กลับมาใช้เพื่อขัดการกระทำการของกุรุชี รวมถึงการพิทักษ์ผู้อ่อนแ้อย่างจะเป็นชาวเมกะกะหรือคนต่างดิน และให้ใช้กฎหมายนี้เพียงเฉพาะในเขตครัวเมกะกะเท่านั้น ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบและปฏิบัติตามข้อเสนอ¹³

ในชีวิตส่วนตัวปรากฏว่าพระองค์พร้อมเสมอที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ทุกคนที่มาขอร้อง เมื่อพระองค์อายุย่างเข้าปีที่ 40 พระองค์ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดำเนินคร่าวญถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง เพื่อจะขอบัญหาอันแสนหนักโดยลำพัง เปื้องหน้าพระองค์ประชาชนได้รับความทุกข์ยาก ผู้นี้แผ่นดินเต็มไปด้วยราบโลหิตอันน่องmajahak ความป่าเถื่อน ความทารุณ การประหารชีวิตซึ่งกันและกัน การเห็นแก่ตัว ประชาชนลงมายอยู่กับการทราบให้วรุปเคราะห์และเจริญประเพณีอันนอกลู่นอกทาง

ในหนังสือประวัติศาสตร์อิสลามของอะห์มัด เอ กัล瓦ซ ซึ่งแปลและเรียบเรียงโดย เกษม แสงวันชัย หน้า 79 กล่าวว่า “การทราบรูปเคราะห์และความเสื่อมธรรมทางศีลธรรมของประชาชนได้บีบคั้นทรามความรู้สึกของพระนบีอย่างรุนแรงมากกับการก่อตัวของสองศาสนาน คือญุดายและคริสต์กิเติมไปด้วยข้อวิมุติกังขา ซึ่งยังต้องการข้อพิสูจน์อีกมาก และพระนบีก็ตกอยู่ในสภาพของคนทุกข์ทรมานพะรัวพะรัง ไม่อาจตัดสินพระทัยในขณะนั้นว่าอะไรคือที่เรียกว่าศาสนาที่แท้จริง”¹⁴

ภายหลังชีวิตสมรส พระมุขมัดมักจะแสวงหาที่เงียบสงบเพื่อนั่งสมาธิและสวดมนต์ และที่ที่พระองค์ชอบไปคือถ้ำภายในภูเขาอิรุ ซึ่งอยู่ห่างจากเมกะกะประมาณ 3 ไมล์ ขณะนั้น ภูนาภีทรงครุนคิดถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ บางขณะพระองค์รู้สึกว่ากำลังพุงกระเส济ตไปยังสิ่งที่มองไม่เห็น แต่เป็นของแปลกและมีพลัง และในคืนอันเงียบสงบคืนหนึ่ง พระองค์ก้มหน้าพระทัยว่าได้พบเรือน

ก้ายอันเป็นอมตะร่วงหนึ่งมาสู่พระองค์พร้อมด้วยประกาศิตแจ้งให้พระองค์ทราบว่าที่แท้นี้พระองค์คือรอซูล หรืออัคราภูตของพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งถูกส่งมาเพื่อนำมุชยชาติให้พ้นจากหายนะ และเพื่อช่วยมนุษย์ให้เข้าใจในกิจการของพระองค์ผู้เป็นพระเจ้าแห่งจักรวาล¹⁵

นับจากนั้นเป็นต้นมา พระมูหัมหมัดก็ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ภายใต้ถ้ำซีร้อ จะกลับมาหากเฉพาะเวลาที่จำเป็นท่านนั้น จนกระทั่งวันหนึ่ง “การแจ้งให้รู้ความจริง” หรือภาษาอาหรับเรียกว่า “瓦هี” ก็ได้ประจักษ์แก่พระองค์ในรูปของบุรุษประหลาดคือยิบรอเอลจูโจมเข้าสู่มหาดพระมูหัมหมัด¹⁶

การเผยแพร่ศาสนาในตอนแรกของพระมูหัมหมัด กระทำในวงจำกัด คณะแรกที่เข้ารับนับถือ ศาสนาอิสลามคือพระนางคอตียาร์ คนที่ 2 คืออาลี ตลอดระยะเวลา 3 ปีของการเริ่มเผยแพร่ศาสนา พระองค์กระทำอย่างระมัดระวังและซ่อนเร้น แต่ประชาชนก็ยังมีความระแวงสงสัยในศาสนาใหม่ ซึ่งมีบางอย่างที่แตกต่างไปจากความเชื่อเดิม โดยทั่วไปชาวเมืองกุเรียมีความเชื่อยังลึกซึ้งในลัทธิเก่าแก่ และลัทธิเสรีของพากเบา พระมูหัมหมัดพยายามเข้าถึงประชาชน และขณะเดียวกัน ก็หาทางทำลายศูนย์กลางความคุณลัทธิเก่าให้หมดสิ้นไป พระองค์ตัดสินพระทัยว่าจะต้องทำให้ชาวเมกกะละทิ่งลัทธิการพูนชารูปให้ได้ จึงได้สั่งเตรียมการและรับเสด็จไปสู่เชิงเขาลูกหนึ่ง โดยมีผู้ติดตามพอประมาณกับประชาชนอีกกลุ่มหนึ่ง พระองค์อธิบายให้บุคคลเหล่านี้ทราบถึงความจริง เกี่ยวกับการให้วักันหินซึ่งถูกนำไปประดิษฐ์เป็นรูปต่าง ๆ แล้วอ้างว่าเป็นเจ้าแห่งเป็นการกระทำที่หลงผิด พระองค์ได้ชี้ชวนให้คนเหล่านั้นลิกทราบให้เห็น ตลอดจนประเพณีต่าง ๆ ที่ไร้เหตุผล เพื่อหันเข้าสู่แนวทางอันถูกต้องหรือศาสนาใหม่ ซึ่งเต็มไปด้วยหลักธรรมของความเมตตา ความเอื้อเฟื้อ ความบริสุทธิ์ ความจริงสมภาค และภราดรภาพ อย่างไรก็ตาม พวคุณที่กำลังยืนเฝ้าพระองค์ต่างพากันเดินจากไปอย่างไม่สนใจ

จากการกระทำที่กล้าหาญของพระมูหัมหมัดโดยไม่กลัวอีกฝ่ายจะทำอันตรายทำให้พระองค์และบรรดาพวคุณกลองร้าย และต้องเพิ่มความระมัดระวังตัวมากขึ้นพระองค์ถูกกลั่นแกล้งเสมอ แต่พระองค์ก็มิได้ทรงท้อแท้ใจ ทรงเชื่อมั่นว่าจะต้องเป็นผู้มีชัยชนะ

ด้วยการอธิบายอย่างมีเหตุผล ทำให้ประชาชนที่มาฟังการเผยแพร่ศาสนาของพระองค์เป็น 2 ฝ่าย ทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้ครั้งท่าในศาสนาใหม่ก็เพิ่มมากขึ้น พระองค์ประธานาธิบดีเคราะห์ของชาวอาหรับ และเตือนให้หันมาอยู่ด้วยในพระผู้เป็นเจ้า ผู้ทรงอภิบาล และทำให้เกิดสิ่งทั้งหลายในโลกโดยเฉพาะ การกระทำการของพระมูหัมหมัดทำให้ชาวกุเรชโกรธ ทั้งนี้พระทำให้อิทธิพลและผลประโยชน์ของพวคุณอาจต้องสูญไป ชาวกุเรชเคยได้รับประโยชน์จากการพิនฐานะอภิสิทธิชนผู้ขาดทั้งในด้านผลประโยชน์ กฎหมาย และการ

ควบคุม แต่พระมูข้มหัดยืนยันว่าจะทำให้สิ่งเหล่านี้หมดสิ้นไป และส่วนใหญ่ของการดำเนินการชี้พ้อน โถ่่อ่างของพากเข้ากับขึ้นอยู่แก่สถีรภาพของลัทธิศาสนาเหล่านี้ แต่ในคำสอนของพระมูข้มหัด ล้วนเดิมไปด้วยหลักเสรีภาพและภารดีภาพ ทรงอธิบายว่าในจตุறามรย์ของพระผู้อภิบาล สรรพสิ่ง ทั้งหลายในโลกมีสภาพทัดเทียมกัน มีข้อแตกต่างกันก็ตรงหลักศรัทธาว่า สิ่งไหนเทียม สิ่งไหนแท้ ซึ่งทุกคนมีสิทธิในการเลือกเพ็น โดยอาศัยข้อเท็จจริงเป็นมูลฐาน¹⁷

อย่างไรก็ตาม ชาวบุเรชน์ก็ได้ทำการเผยแพร่ศาสนาใหม่ ใช้วิธีการที่ໂหนดร้ายการธุณ ทำให้บรรดาสาวกของพระมูข้มหัดได้รับความทุกข์ยาก พระมูข้มหัดเคยได้ยินเกิดศัพท์ ของจารพรรดิคริสเดียนองค์หนึ่งที่ปากของประเทคโนโลยีสสิเนี่ยว่าเป็นผู้รักความยุติธรรม จึง แนะนำให้สาวกบางคนหลวงหนี้ไปอาศัยอยู่ในเมืองนั้น ด้วยเหตุนี้สาวกจำนวน 15 คน จึงได้ลงเรือลอบ หนีออกจากประเทศอาหรับมุ่งหน้าไปยังประเทศนั้น การเดินทางครั้งนี้เรียกว่าการลี้ภัยครั้งที่ 1 ซึ่งกระทำในปีที่ 5 ของการประกาศศาสนาของพระมูข้มหัด

ชาวบุเรชน์พระมูข้มหัดกล่าวประณามอย่างรุนแรงก็ยังมีความอาฆาตมากขึ้น แต่ พระองค์ก็คงดำเนินการกิจของพระองค์ต่อไป และด้วยเหตุนี้เองศาสนาอิสลามจึงเริ่มบุฟุ้นฐาน อย่างมั่นคงในดินแดนที่เดิมไปด้วยศัตรู¹⁸

การกิจอันสำคัญของพระมูข้มหัดได้ดำเนินต่อเนื่องกันมา แต่การเผยแพร่ศาสนาของ พระองค์ในแรกๆ ก็ขัดขวางอย่างมาก พระมูข้มหัดสั่งให้บรรดาสาวกทุกคนหนีไปยังริบชีงเป็น ที่ที่พากเข้าได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากประชาชน แต่พระมูข้มหัดกับท่านอาลีและท่าน อาบูบากร์หนีไปภายหลัง และเมื่อไปถึงย่านริบก็ได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นเช่นกันโดยไปถึงใน เช้าวันที่ 2 เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 622 อันเป็นปีเริ่มต้นศักราชอิสลาม หรืออิจเราะห์ ซึ่งหมายถึง “การลี้ภัยของพระบุญมูข้มหัด”¹⁹

การพัฒนาทางประวัติศาสตร์และการก่อตั้งรัฐต่าง ๆ

1. ก่อนศาสนาอิสลามจนกระทั่งคริสตศตวรรษที่ 7 : ดังได้กล่าวแล้วในบทก่อน ๆ ว่านั้นบ ตั้งแต่ 3,000 ปีก่อนคริสตกาล ที่เริ่มปรากฏครรภ์แรก ๆ หล่ายแห่งจันทร์ทั้งถึงภัยหลังที่มีนุชย์ รั้วจักรีงูรู คือประมาณ 2,000 ปี ต่อมารู้และจักรวรดิต่าง ๆ ในตะวันออกกลางถูกจำกัดเบตเหลือ เพียงหนึ่งหรือสองแห่งในบริเวณแม่น้ำโปลเตเมีย อียิปต์ และดินแดนพระจันทร์เสี้ยวอันอุดมสมบูรณ์ ต่อมากลังจาก 1,800 ปีก่อนคริสตกาล ได้มีพากบุกรุกชาวอินโดยุโรเปียนจากทางภาคเหนือ เช่น พากยิตไทท์ เข้ารุกรานบริเวณดังกล่าว พากยิตไทท์เหล่านี้รั้วจักรีน้ำ รถเที่ยวน้ำ และอาชญากรรม

จึงได้ใช้งานเหล่านี้เป็นประโยชน์ในการสร้างราชวงศ์ขึ้นใหม่ แต่แล้วในที่สุดพากอิตไทร์ก็ถูกตีกลับโดยชาวอียิปต์ และเชื่อไม่ที่ผ่านต่าง ๆ เช่น พากแอลซีเรีย ซึ่งอยู่ต่อหน้าของลุ่มแม่น้ำไทการิส พากฟินเชียทางตะวันออกเฉียงเหนือของเมดิเตอร์เรเนียน และพากศิบูรูในปาเลสไตน์ ครั้นแล้วภายหลัง 900 ปีก่อนคริสตกาล พากแอลซีเรียค่อย ๆ ได้ชัยชนะและมีอำนาจเหนือเพื่อนบ้านทั้งทางตะวันออกและตะวันตก ประมาณ 613 ปีก่อนคริสตกาล ดินแดนนับจากตอนล่างของลุ่มแม่น้ำไนล์ ไปจนกระทั่งถึงตอนดันอ่าวเบอร์เซียซึ่งติดต่อกัน อย่างไรก็ตาม พากอียิปต์สามารถขึ้นไปพากแอลซีเรียไปได้ก่อนที่พากแอลซีเรียจะสามารถเคลื่อนไปทางตะวันตก เพื่อตรึงไปยังอาณาจักรฟินเชียแห่งคาร์เทจ

พากแอลซีเรียต้องเผชิญกับศัตรูมากมายในการก่อตั้งจักรวรรดิ ซึ่งสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ต่อเบอร์เซีย ซึ่งกำลังแพร่ขยายอำนาจมาทางตะวันตกสู่ลุ่มแม่น้ำไนล์ และไปทางตะวันออกสู่ลุ่มแม่น้ำสินธุ ในราชศัตรุราชที่ 6 ก่อนคริสตกาล ต่อมาประมาณศตวรรษที่ 7 ก่อนคริสตกาล ประชาชนแห่งอียิปต์ เมโซโปเตเมีย และดินแดนพระจันทร์เตี้ยๆ ได้พยายามต่อสู้เพื่อให้ตนเองเป็นอิสระพ้นจาก การปกครองของพากที่มาจากการอพยุงคือจากการเหนือ ในศตวรรษที่ 4 ก่อนคริสตกาล พากเบอร์เซียก็ต้องพยายามแก่พระเจ้าเล็กชานเดอร์และแก่ผู้สืบทอดอาภารมณ์เลนิสติก อย่างไรก็ตาม ชนหลายรุ่นต่อมาก็ต้องพยายามแก่โรมันตะวันตกและแก่พากปาเลียนทางตะวันออก (พากปาเลียนนี้จะถูกแทนที่โดยพากชัสสาโนนิกส์ ในราชศัตรุราชที่ 3 ก่อนคริสตกาล) ต่อมาภายหลังการบุกรุกของพากติวโตโนิกส์ทำให้โรมันตะวันตกสูญเสียเขตอิทธิพลค่ายใหญ่ในแอฟริกาตะวันตกเฉียงเหนือ แต่เมืองหลวงของโรมันตะวันออกคือคอนสแตนติโนเปลีย์คงยึดครองอียิปต์ บริเวณตะวันออกของเมดิเตอร์เรเนียน อนาคตเลี่ย จนกระทั่งพากมุสลิมเข้ามายึดครองดินแดนเหล่านี้ไว้ได้²⁰

2. อาหาร เบอร์เซีย เตอร์ก และมองโกล (คริสตศตวรรษที่ 7-14)

2.1 การก่อตั้งและการเผยแพร่ขยายอำนาจของรัฐอิสลาม : มุหัมมัดและผู้สืบทอดอำนาจต่อ (ค.ศ. 622-661)

ภายหลังจากปี ค.ศ. 600 เมืองต่าง ๆ ในอารีเบียตะวันตกถูกครอบครองโดยพากต่าง ๆ คือ ทางเหนือมีพากนักรบโรมันและชาหานิท ทางตะวันออกมีพากเร่อร์และลี้ยงอูฐ และทางใต้มีอาณาจักรชาหานิทใหม่ มีเพียงเมืองเมกกะทางตะวันตกของอารีเบียเท่านั้นที่ยังคงปกครองตนเองอยู่ พร้อมกับมีเทวสถานกานะซึ่งเป็นที่บูชาเทพเจ้าแห่งดวงจันทร์ และเมกกะยังเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าที่สำคัญอีกด้วย สำหรับเรื่องการปกครองในเมกกะขึ้นอยู่กับว่าตระกูลใดตระกูลหนึ่งมีอำนาจสูงสุด ตระกูลนั้นก็จะมีอำนาจทางการเมือง ในระยะนั้นปรากฏว่าชันชันผู้นำได้แก่

ตระกูลกุเรช ซึ่งเป็นพากเพียรค้าที่มีอิทธิพลทั้งทางการปกครองและทางเศรษฐกิจ ตระกูลนี้แบ่งเป็น 2 สาย คือ สายอุmayyad และสายhashemite ซึ่งทั้งสองสายนี้มักจะต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันอยู่เสมอ²¹

แหลมอารเปียซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดศาสนาอิสลามนั้น ประชาชนดังเดิมคือพวกราหบันนับถือธรรมชาติ ภูตผีปีศาจ โดยมีเมืองเป็นเมืองศูนย์กลางทางศาสนาพระมีเทวสถานกับบาระซึ่งเป็นที่บูชาเทพเจ้าแห่งดวงจันทร์ ภายในเทวสถานแห่งนี้มีหินดำแห่งใหญ่ซึ่งเชื่อกันว่าตกลมาจากสวรรค์และมีเทวรูปมากมาย ประชาชนในแหลมอารเปียจะเดินทางมาสักการะหินดำแห่งใหญ่นี้เป็นประจำ ดังนั้นจึงต้องมีผู้ทำหน้าที่คูแลและเก็บค่าบำรุงชาวอาหรับที่เดินทางมา ตลอดจนรักษาผลประโยชน์ของเทวสถานแห่งนี้ ขณะนั้นชนชั้นนำสายอุมัยหยัดแห่งตระกูลกุเรชทำหน้าที่นี้และสร้างความร่ำรวยให้กับตระกูลด้วยเงินที่ได้จากการค้าบำรุงเทวสถาน ครั้นต่อมาปรากฏว่ามีสมาชิกผู้หนึ่งของสายแอลช์ไม่ซื่อสัมหมัด ได้อ้างว่าเป็นผู้ได้รับคำสอนจากพระอัลล่าห์และเชื่อว่าพระองค์เป็นผู้ที่พระเจ้าทรงถวายให้มาสั่งสอนประชาชน คำสอนนี้ให้ชาวอาหรับมีความเชื่อมั่นในพระเจ้าองค์เดียว คือพระอัลล่าห์ แต่คำสอนนี้ทำให้สมาชิกของสายอุมัยหยัดไม่พอใจ เพราะเท่ากับเป็นการตัดรายได้ของพวกราหบันน์ที่จะได้จากการค้าขายอาหรับผู้มาแสวงบุญ ณ ทินกาบันนี้

ดังได้กล่าวไว้แล้วในตอนก่อนว่า พระมุขยัมหมัดถือกำเนิดในเมืองกาฬินาราเบีย ประมาณค.ศ. 570 ขณะเป็นเด็กก็ได้เดินทางไปกับกองการawanข้ามทะเลราย ต่อมาก็ได้อ้างว่าเป็นผู้ที่ได้รับคำสอนจากพระอัลล่าห์ และเชื่อว่าตนเป็นผู้ที่พระเจ้าดลใจให้มาสั่งสอนประชาชน พระองค์ได้ก่อตั้งศาสนาอิสลามและชนะใจชาวหลาຍคน แต่ก็ต้องพบกับอุปสรรคอย่างใหญ่หลวง ภายหลังต่อมาระมุขยัมหมัดได้รับเชิญให้ไปเมืองเมดินะซึ่งอยู่ห่างไกลจากเมืองกาฬินาราเบีย 200 ไมล์ เพื่อใกล้เคียงกับนักบุญสอง 2 ตระกูล พระองค์เดินทางออกจากเมืองกาฬินาราเบียในปี ค.ศ. 622 ซึ่งถือเป็นปีที่สำคัญในไม้ชาเนื่องจากความฉลาดเฉลียวของพระองค์ทำให้พระองค์ชนะใจคนหลาຍคน และได้เป็นหัวหน้าในเมดินะ ตลอดจนแคร้นใกล้เคียงอีกด้วย จากเมดินะความเชื่อใหม่ก็แพร่ขยายไปยังชนเผ่าต่าง ๆ ของอาราเบีย ขณะเดียวกันได้มีการตีความหมายอีกรอบหนึ่งของพินกานะว่าเป็นสมือนสัญลักษณ์ของความเป็นหนึ่งของเทพเจ้าซึ่งทำให้พากลุ่มยังดกลับมาคืนดีกับมุขยัมหมัดอีกรอบหนึ่ง ก่อนที่มุขยัมหมัดจะสิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 632

ภายหลังการสืบประชน์ของพระมุขมัด ได้เกิดปัญหาว่าครรسمควรจะเป็นผู้สืบ
อำนาจแทนพระองค์ อย่างไรก็ตาม ในที่สุดพากษันชั้นผู้นำชาวมุสลิมแห่งเมดินะได้เลือกกาหลิบ
หรือผู้สืบทอดอำนาจต่อจากพระมุขมัดเป็นบุคคลในตระกูลกรีซ และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ

มุขมัดด้วย ในไม่ช้าเขาก็ได้แผ่ขยายสังคมของความเชื่อเพื่อร่วมการเบียทั้งหมด ขณะเดียวกัน ความเชื่อในศาสนาอิสลามร่วมกันก็ได้ช่วยหยุดยั้งการแข่งขันระหว่างวิชาทกันเองในระหว่างผ่านต่าง ๆ ได้นำไปสู่การยึดร่องดินแดนต่าง ๆ คือ โรมัน ป่าเลสไตน์ ซีเรีย อิยิปต์ อิหร่าน และ เมโสโปเตเมีย ทหารของกาหลิบองค์ที่ 3 คือสมาชิกตระกูลอุมัยหยัดชื่ออุธรรมาน (Bihman ค.ศ. 644-656) ได้แผ่ขยายอาณาจักรมุสลิมไปสู่ทริโปลิเตเนียและอาร์มีเนีย (Tripolitania and Armenia) ใกล้ปัจจุบันถึงตุนิเซียและอัฟغانistan

กาหลิบ 3 องค์แรกถูกเลือกขึ้นตามประเพณีของอาหรับคือให้เกียรติแก่ผู้นำสังคมอิสลามซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยคนทั่วไป ภายหลังต่อมาปรากฏว่ามีกลุ่มชนที่ไม่พ่อใจอุธรรมานได้ลอบฆ่าอุธรรมานเสีย จึงมีผลต่อการเลือกกาหลิบองค์ที่ 4 ซึ่งเป็นการเลือกตามประเพณีโดยยึดถือความผูกพันของสายเลือดเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นประเพณีของพวกโรมันและซักพานิทที่แพร่หลายอยู่บนแผ่นดิน ต่อมาจึงได้เลือกอาลีเป็นกาหลิบองค์ที่ 4 อาลีเป็นญาติกับมุขมัดโดยมีฐานะเป็นลูกเขยพระราห์ได้แต่งงานกับฟาติมะลูกสาวพระมุขมัด อาลีได้ย้ายเมืองหลวงจากเมดินะไปยังอิรัก (หรือที่พวกราหับเรียกว่าเมโสโปเตเมีย) ที่ซึ่งอาลีเคยเป็นข้าหลวงเป็นเวลาหลายปี

การเลือกอาลีเป็นกาหลิบ มิได้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะหลายคนสงสัยว่าเขาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการสังหารอุธรรมาน และคนจำนวนไม่น้อยที่ไม่พอใจเขาที่เข้ารอบพอกับตระกูลกูเรซมากกว่าอาหรับตระกูลอื่น ๆ บางคนก็ยังว่าเขารายศต่อหลักของกรรมรักภักดีต่อความตั้งใจของพระเจ้า เมื่อเขาเสนอให้ยอมรับการตัดสินโดยไม่มีเหตุผลในเรื่องการทะเลาะกันระหว่างตัวเขากับโนวิยะซึ่งเป็นสมาชิกของตระกูลสายอุมัยหยัดเป็นข้าหลวงซึ่งเรียกและเป็นญาติสนิทกับอุธรรมาน ชาวอาหรับที่ไม่พอใจเขาก็ได้ก่อตั้งพรรคริชั่นเรียกว่าカラจิก (Kharajite) แต่การปฏิวัติของพวกカラจิกล้มเหลวลงในปี ค.ศ. 659 แต่หนึ่งในจำนวนสมาชิกของพรรคริชิกได้ฟ้าอาลีตาย ต่อมาโนวิยะจึงถูกประหารให้เป็นกาหลิบในปี 660 โดยพวกที่สนับสนุนเขาในซีเรีย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบุตรชายคนโตของอาลีที่ชื่ออัษชัน (Hasan) จะได้รับการยอมรับให้เป็นกาหลิบในอิรักแต่อัษชันเองไม่สนใจในรัฐบาลและยอมรับเงินจากโนวิยะ จึงเท่ากับว่าในตอนปลาย ค.ศ. 661 มีกาหลิบเพียงองค์เดียวเท่านั้นในศาสนาอิสลาม นั้นคือโนวิยะ

2.2 ความมั่นคง การแผ่ขยายอำนาจและการต่อสู้²² : อุมัยหยัด อับบาสิด ฟاتิมิด และเตอร์ก (ค.ศ. 661-1090) เมื่อโนวิยะสร้างdamสักสันที่เรียกเป็นเมืองหลวง การเลือกตั้งตำแหน่งกาหลิบก็สิ้นสุดลงและราชวงศ์มุสลิมตามเชื้อสายอันยิ่งใหญ่ก็เริ่มขึ้น "ไม่มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกตำแหน่งกาหลิบไม่ว่าจะโดยราชวงศ์อุมัยหยัดหรือโดยราชวงศ์มุสลิมอื่น ๆ แต่ตามปกติ

ผู้ปกครองจะกำหนดตัวบุตรชายหรือน้องชายให้เป็นผู้ที่จะสืบทอดอำนาจต่อจากพระองค์ แต่ถ้าไม่สามารถปฏิบัติตามก็ต้องได้จัดตัวยเหตุใดก็ตาม ชายที่อยู่มากที่สุดในบรรดาบุตรชายหรือน้องชายมักจะเป็นผู้สืบทอดอำนาจต่อ

กาหลิบ 4 องค์แรกยังได้ทึ้งข้าราชการทั้งชั้นนานิพและโรมันไว้จำนวนมากในตำแหน่งต่าง ๆ แต่ได้บรรจุพากอหารับในตำแหน่งสูงสุด การต่อสู้ประหัตประหารกันได้หายไป เพราะต่างใช้หลักของพระมุขมัตติคือการใจกว้างและอดทน อย่างไรก็ตามภาระการเสียภาษีตกอยู่แก่พวกคริสเตียน ยิว และไชโรแเอกสาร์ พวกรู้ไม่มีอาชญากรรมแต่ก็ได้รับการคุ้มกันจากรัฐบาล ต่อมามีวิยะและผู้สืบทอดอำนาจต่อมาพยาຍາมหายไปที่จะไม่ให้มีความแตกต่างระหว่างพวกราชที่เสียภาษีและพวกราชที่ไม่เสียภาษี

ราชวงศ์อุมัยหยัดแบ่งจักรวรรดิออกเป็น 6 ภาค ส่วนแรกเป็นเขตเมืองหลวงของซีเรียคือตามัสกัต และเมืองอื่น 5 ภาค ที่มีอุปราชปกครอง คือ ตอนล่างของอิรักและอิหร่าน ตอนบนของอิรัก และอาร์มีเนีย อาร์เบีย อียิปต์ และมากริน (บริเวณที่พวกราชรับเรียกแอฟริกาเหนือซึ่งอยู่ทางตะวันตกของลุ่มแม่น้ำไนล์) แต่ละภาคถูกแบ่งเป็นจังหวัด แต่ละจังหวัดจะมีข้าหลวงและผู้บังคับบัญชา กองทหาร ซึ่งจะต้องรับผิดชอบตรงต่ออุปราช กาหลิบยังคงรักษาอำนาจในการส่งผู้เก็บภาษีไปตามจังหวัดและผู้เก็บภาษีเหล่านี้ต้องรับผิดชอบตรงต่อกาหลิบมิใช่ต่ออุปราช

ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับภาษาและศาสนาเกิดขึ้นกล่าวคือในปี ค.ศ. 700 ให้ถือภาษาอาрабเป็นภาษาราชการแทนที่ภาษากรีกและเปอร์เซีย ต่อมาภาษาอาหรับแพร่หลายอย่างรวดเร็วจากบริเวณมากรินไปถึงอิหร่าน มีเพียงชนชั้นผู้นำ เช่น พวกราชเบอร์เบอร์ อาร์มีเนียน เคอร์ด และอิหร่าน เท่านั้น ที่ยังคงถือว่าภาษาอาрабเป็นภาษาที่ 2 และมีเพียงพวกราชมีเนียน คริสเตียน ที่จะจัดกระจายในอียิปต์และในบริเวณตะวันออกของเมดิเตอร์เรเนียน และพวกราชที่เป็นผู้เชื่อในศาสนาคริสต์ไม่ยอมรับความเชื่อแบบอิสลาม เช่นเดียวกับผู้ปกครองของตน

หลังจากปี ค.ศ. 700 ผู้สืบทอดอำนาจต่อจากโมวิยะได้แผ่ขยายการปกครองของราชวงศ์อุมัยหยัดไปทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของแอฟริกาและสเปน อัฟกานิสถาน ทุ่งหญ้าแห่งเตอร์กิสถาน และลุ่มแม่น้ำสินธุ การแผ่ขยายภายนอกนี้เกิดขึ้นในขณะที่มีความวุ่นวายภายในกล่าวคือ พวกราชที่ไม่ใช้อาหารับแต่กลับใจนับถือศาสนาอิสลาม ได้ก่อการบูรพาเพื่อล้มอำนาจของผู้ปกครอง ทั้งพวกราชรับและไม่ใช้อาหารับต่างต้องการล้มราชวงศ์อุมัยหยัด เช่น พวกราชจิท ต้องการเลือกตำแหน่งกาหลิบใหม่ไม่ใช่ตามแบบสืบสันติวงศ์ พวกราชซึ่งต้องการกาหลิบที่เป็นญาติของอาลี พวกราชอันบาสิคซึ่งสืบทอดเชื้อสายมาจากสายลุ้งของพระมุขมัตติคือโอกาสแห่ง

กระจายความไม่พอใจ และก่อภยุคในอิรักและอิหร่าน ในปี ค.ศ.750 กษัตริย์แห่งราชวงศ์อุmayyad คนสุดท้ายก็ถูกกำจัด กษัตริย์ใหม่เป็นของอับบาสิตได้ย้ายเมืองหลวงจากซีเรียไปอิรักที่ซึ่งกรุงแบกเดดถูกสร้างขึ้น ให้เป็นเมืองหลวงใหม่นานกว่าหลัง ค.ศ.760

ในระหว่างสมัยราชวงศ์อุmayyad ประชาชนส่วนใหญ่ในเชิงเรียและในอีปปุตภาคใต้ยังคงเป็นคริสเตียน บุคคลเหล่านี้ได้รับเสถียรภาพทางศาสนาอย่างกว้างขวาง ยกเว้นสมัยของกษัตริย์ 2-3 องค์ที่เคร่งครัดศาสนาอิสลามประชานในจักรวรรดิแบ่งเป็น 4 ชนชั้น ชนชั้นสูงที่สุดเป็นพวากมุสลิมอาหารบชีร์มีราชวงศ์อุmayyad และชนชั้นสูงเชื้อสายอาหรับเป็นผู้นำประชาน ส่วนใหญ่ยังไม่เปลี่ยนศาสนา จนถึงสมัยอุมาร์ที่ 2 โดยเฉพาะในเชิงเรียและปาเลสไตน์ ประชานยังเป็นคริสเตียนต่อมาอีกหลายศตวรรษหลังการยึดครอง ชนชั้นที่ 2 ได้แก่ พวากมุสลิมใหม่ ซึ่งถูกบังคับด้วยกำลังหรือซักชวนให้หันมานับถือศาสนาอิสลาม ชนชั้นมุสลิมใหม่นี้ถือว่าเป็นชนชั้นต่ำสุดในสังคมของมุสลิมด้วยกัน จะพบว่าพวากนี้มักเป็นศาสนิกของนิกายที่เป็นศัตรูกับนิกายสุนนีของอุmayyad เช่น ชีอะห์ในอิรัก การใช้ชีร์ในเบอร์เซีย ส่วนชนชั้นที่ 3 ได้แก่ พวากคริสเตียน ยิว ซึ่งจักรวรรดิอุmayyadยอมให้มีอยู่ได้ ชนชั้นต่ำสุดคือพวากทาส²³

การสังเวยกับจักรวรรดิใบแรกในไทย เมื่อโมวิยะได้อำนาจก็ทรงรู้สึกว่าอำนาจของพระองค์ไม่มั่นคงจึงยอมทำสัญญาสงบศึกกับจักรวรรดิใบแรกซึ่งเป็นศัตรุสำคัญของอิสลาม ครั้นเมื่อจัดการความสงบภายในจักรวรรดิเรียบร้อยแล้ว ก็ทรงเริ่มทำสังคมโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแบ่งชิงดินแดน ต่อมาก็จงกล้ายเป็นประเพณีที่กษัตริย์จะต้องประกาศเกียรติศักดิ์ด้วยการทำสังคมกับใบแรกในไทย ตลอดสมัยอุmayyad อิสลามเป็นฝ่ายรุกเสมอและมีโอกาสล้อมเมืองคอนสแตนติโนเปลสิ่ง 3 ครั้ง

ในสมัยของกษัตริย์ราวนที่ 2 (ค.ศ.744-750) แห่งราชวงศ์อุmayyad ซึ่งเป็นสมัยสุดท้ายของราชวงศ์นี้ มีสาเหตุหลายประการที่สร้างความเสื่อมให้กษัตริย์ นับตั้งแต่ความแตกสามัคคีในระหว่างพวากอาหารบเผ่าต่าง ๆ ทำให้เกิดสังคมระหว่างเผ่าแพร่ขยายไปทั่วจักรวรรดิอิสลาม มีผลทำให้กองทัพอิสลามอ่อนกำลังลงมาก สาเหตุประการที่ 2 พวากชีอะห์เป็นศัตรุต่อราชวงศ์อุmayyad ชีอะห์ถือว่าราชวงศ์อุmayyad ได้แบ่งราชบัลลังก์ไปจากเชื้อสายของอาลี แม้แต่พวากสุนนีที่เคร่งศาสนา ก็เห็นว่ากษัตริย์อุmayyad ไม่เคร่งครัดในศาสนา ประพฤติดนิปปางโลภีวิสัย การที่พวากชีอะห์มีความเชื่อถือในอาลีมากทำให้ได้รับความเห็นใจจากประชาน ประการที่ 3 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของจักรวรรดิอุmayyad ก่อให้เกิดความไม่พอใจอย่างใหญ่หลวงแก่พวากมุสลิมใหม่ โดยเฉพาะในอิรักและเบอร์เซีย การปฏิรูปของอุมาร์

ที่ 2 ไม่อาจแก้ปัญหาได้หมดสิ้น พวกลุ่มสลิมใหม่เหล่านี้จึงพร้อมที่จะให้ความร่วมมือแก่ศัตรูของราชวงศ์ ประการที่ 4 ราชวงศ์อุmayหยัดขาดกษัตริย์ที่แหน่อนในการสืบราชสมบัติ โดยใช้กาหลิบองค์แรกของราชวงศ์ได้ทรงแต่งตั้งราชโกรสให้เป็นมกุฎราชกุมาร แต่ประเพณีอาหารแบบเดิมคือการยกย่องผู้อาวุโสให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายลับมีบนาทากอีกรังคุกันไปกับการสืบตำแหน่งตามสายโลหิต ดังนั้นจึงเกิดการแย่งอำนาจกันระหว่างพระราชนอกรสและพระอนุชาซึ่งมีอาวุโสกว่า การแย่งชิงราชบัลลังก์ทำให้เสียรภาพของราชวงศ์เสื่อมไป ประการที่ 5 พวกลับนาสิตมีหัวหน้าที่สำคัญคือ อาบุ-อัล-อับบาส (Abu-Al-Abbas) ซึ่งสืบทอดสายมาจากการอัล-อับบาส อาของพระมุขัมหมัด บุคคลนี้สังกัดสกุลอะซิมอันเป็นสกุลของพระมุขัมหมัด ยอมมีสิทธิในราชบัลลังก์กว่าพวกลุ่มหยัดตามสายตาของพวกลือะห์ การปฏิวัติที่พวกลับนาสิตเป็นผู้นำนั้นเริ่มในปี ค.ศ.747 ในดินแดนแคว้นเบอร์เซียและอิรัก พวกลับนาสิตถือว่าถูกนัดให้อำนาจก็สัญญาจะเคร่งศาสนามากกว่าอุmayหยัด ทำให้ได้รับการสนับสนุนจากคนหมู่มากในปี ค.ศ. 750 กาหลิบองค์สุดท้ายของอุmayหยัดก็ถูกกำจัด จึงเท่ากับเริ่มการปักรกรองโดยราชวงศ์อับบาสิตโดยได้ย้ายเมืองหลวงจากdamaskusไปยังแบกแดด²⁴

ราชวงศ์ใหม่คือราชวงศ์อับบาสิต (ค.ศ.750-1258) ได้สร้างตนเองในอิรัก และใน ค.ศ. 762 ได้ตั้งแบกแดดเป็นเมืองหลวงใหม่ภายใต้ราชวงศ์อับบาสิต ผู้มีชื่อเสียงที่สุดคือ อาบุ-อัล-อับบาส (Abu-Al-Abbas) (ค.ศ.750-754) จักรพรรดิมุสลิมได้ขึ้นสู่ความเจริญมั่นคงและรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมและในจักรพรรดินี้ พวกลิหร่านมีบนาทากสำคัญ อย่างไรก็ตาม ราชวงศ์ใหม่นี้ก็มีได้เคร่งศาสนาดังที่เคยสัญญากับประชาชนก่อนจะล้มราชวงศ์อุmayหยัด แต่มีข้อแตกต่างกับราชวงศ์อุmayหยัดคือจักรพรรดิอุmayหยัดเป็นจักรพรรดิของชาวอาหรับโดยเฉพาะ ประชาชนชาติอื่นเป็นแต่เพียงข้าในปักรกรองของอาหรับเท่านั้น ส่วนจักรพรรดิอับบาสิตนั้นเป็นจักรพรรดิของชนหลายเชื้อชาติ ซึ่งมีทั้งอาหรับ เบอร์เซีย อิรัก และอียิปต์ สมัยนี้อิทธิพลทางวัฒนธรรมของเบอร์เซียเด่นกว่าของชาติอื่นได้ในจักรพรรดิ²⁵

เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มีกาหลิบแห่งราชวงศ์อับบาสิตองค์ใดได้รับการพิจารณาว่าเป็นเจ้าผู้ปักรกรองจากเทือกเขาปีเรนิสจนถึงแม่น้ำสินธุ ทั้งนี้ เพราะได้มีบุคคลผู้หนึ่งแห่งตระกูลอุmayหยัดหนึ่ไปตั้งตนเป็นผู้นำที่เป็นอิสระในสเปน ซึ่งมีอำนาจยืนยาวนานจนกระทั่งคริสต์เตียนมีชัยชนะเหนือสเปนตอนกลางอีกรังหนึ่งจึงมีชัยชนะเหนืออุmayหยัดในปี ค.ศ.1031 ในปี ค.ศ. 800 พวกลามาริบกำลังเปลี่ยนไปเป็นพวกลุ่มสลิมนิกายชีอะห์และกำลังเคลื่อนกำลังบุกรุกตรงไปยังพวกลุ่มหยัดในสเปน ในตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ 9 ประชาชนผู้ซึ่งเพิ่งจะเปลี่ยนศาสนา

เป็นอิสลามในบริเวณสู่มแม่น้ำสินธุ อัฟกานิสถาน และเตอร์กีสถาน ได้กลับไปสู่วิถีชีวิตแบบต่างคนต่างอยุ่คุณละแนวกัน แม้ว่าพวกเตอร์กจะสันนิวาด (Turkish Ghazanawids) จะได้รวมพวงกันอีกรังหนึ่งในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 11 ในอิหร่านก็เช่นกันเกิดเรื่องยุ่งยาก นับจากปี ค.ศ.945 ถึง 1055 พวกซีอะห์บุวัยหิด (Buwayhid) แห่งอิหร่านตะวันตกซึ่งยังคงครองเบกัดอยู่ในตัวเมืองกาฬิบแห่งราชวงศ์อับบาสิด ระหว่างสมัยบุวะหิดในปี ค.ศ.969 ราชวงศ์อับบาสิดสูญเสียอียิปต์ อียิปต์ได้แยกตัวออกจากจักรวรรดิอับบาสิด ราชวงศ์ที่มีอำนาจในอียิปต์คือกาฬิบฟาราติมิด นับถือศาสนาอิสลามนิกายซีอะห์ได้คุกคามดินแดนและฐานะของการลิบที่เบกัดอย่างหนักจนกระทั่งราชวงศ์อับบาสิดต้องถูกโค่นอำนาจลง²⁶

ความเสื่อมของจักรวรรดิอิสลามสมัยราชวงศ์อับบาสิด มีสาเหตุมาจากการณ์หลายด้านนับตั้งแต่ความแตกแยกของจักรวรรดิ ซึ่งเริ่มขึ้นทางตะวันตกก่อน กล่าวคือในปี ค.ศ.755 อับดัล - รอหัน ที่ 1 เชื้อสายอุमัยยะดที่หลบหนีอับบาสิดไปอยู่สเปนได้ตั้งราชวงศ์อุมัยยะดขึ้นแข่งกับอับบาสิดในสเปนดินแดนทางตอนกลางของแอฟริกาเหนือที่ประชาชนเป็นพวงสุหนี ก็แยกตัวออกจากจักรวรรดิ ข้าหลวงที่กาฬิบ ชาญุน ทรงแต่งตั้งไปปกครองดินแดนดังกล่าว ยอมรับอำนาจของกาฬิบแต่เพียงในนาม นอกจากนั้นยังได้ขยายพรหมดมาบังตะวันออก จนจักรวรรดิอียิปต์ ส่วนทางตะวันออกของจักรวรรดิคืออียิปต์ก็แยกตัวออกไป ราชวงศ์ที่มีอำนาจในอียิปต์นับถือศาสนาอิสลามนิกายซีอะห์ได้คุกคามทั่วดินแดนและฐานะของการลิบที่เบกัดตั้งราชวงศ์ฟาราติมิดที่มีอำนาจมากและมีอำนาจสูงสุดในสมัยอิหม่ามองค์ที่ 5 (ราชวงศ์นี้ เป็นซีอะห์จีงมีอิหม่ามแทนกาฬิบได้ย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่ไคโร)²⁷ ได้เผยแพร่องค์ความเชื่อไปอย่างกว้างขวางประชาชนในชิชิลิ เยเมน เมกกะ และดาวัตักส ยอมรับอำนาจของฟาราติมิดแทนกาฬิบ อับบาสิด ที่เบกัดเดด กองทัพเรือของฟาราติมิดเข้มแข็งจึงเริ่มคุกคามจะทำสงครามกับกองทัพของอับบาสิด แต่เนื่องจากราชวงศ์ฟาราติมิดนี้ได้จ้างทหารชาวเตอร์กจำนวนมากไว้ใช้ในจักรวรรดิ จึงเกิดความขัดแย้งแบ่งอำนาจระหว่างทหารเตอร์ก ทหารรักษาพระองค์ชาวเบอร์เบอร์ ซึ่งเป็นเหตุให้จักรวรรดิเสื่อม อย่างไรก็ตาม ขณะที่ราชวงศ์นี้อ่อนแอก่อภัยสัมภาระ อัล - มุสตันซิร (Al - Mustansir ค.ศ.1035-1094) ก็สามารถยึดเบกัดได้และประกาศอำนาจของราชวงศ์นี้ในคราวลงของราชวงศ์อับบาสิด แต่ขณะเดียวกับราชวงศ์ฟาราติมิดนี้ เกิดความอ่อนแอกันซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่ผู้นำอ่อนแอกก่อเกิดความแตกแยกในกองทัพลดจนเศรษฐกิจทรุดโกร姆 ในที่สุดจักรวรรดิฟาราติมิดจึงเริ่มแตกแยกก่ออิฐไประเบกัดและเหลือองค์ความเชื่อไปแล้ว เล็กน้อยเท่านั้น ประจำกับเป็นเวลาที่กองทัพของคริสต์เตียนจากญี่ปุ่น เริ่มเคลื่อนเข้ามาทางตะวันตกเฉียงเหนือ และรุกร้ำมานานถึงหน้าเมืองไคโร แต่ก็ยังไม่สามารถตีได้จนกระทั่งปี ค.ศ.

๑๑๗๑ ราชวงศ์นี้ถูกทำลายโดยพากอิสลามด้วยกันเอง สะลัดินซึ่งเป็นนัดรบอิสลามนิกายสุนนีได้เลิกรับรองอำนาจของราชวงศ์ฟาริดมิดหันกลับไปนับถืออำนาจของกาหลิบอับบาสิดแทน แต่ก็ยอมรับอำนาจของแบกแಡดแต่เพียงในนามเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงอำนาจคราวนี้เป็นไปอย่างราบรื่น เพราะทั้งอับบาสิดและฟาริดมีดอ่อนแอกันเกินที่จะต้านอำนาจอันรุ่งโรจน์ของสะลัดินได้²⁸

กาหลิบราชวงศ์อับบาสิดต้องสูญเสียดินแดนให้แก่วงศ์ต่าง ๆ ตลอดมา ต่อมาวงศ์บุวัยหิดทำให้ดำเนินการหลิบต่ำต้อยลงมาก เพราะพวงนี้ได้แยกดินแดนไปปักครองของตน เถิงอำนาจแทนกาหลิบทำให้ดำเนินการหลิบเป็นแต่เพียงเจ้าด "ไม่มีความหมายทางการเมือง ผู้เริ่มต้นวงศ์บุวัยหิดคือบุวัยห (Buwayh) ซึ่งเป็นชาวเปอร์เซียรับราชการอยู่กับวงศ์ละมานิด ครั้นวงศ์ละมานิดเสื่อมอำนาจ บุวัยหก็ตั้งตัวเป็นใหญ่ในภาคตะวันตกของเปอร์เซีย ในปี ค.ศ. 945 บุตรของบุวัยหิดยกทัพเข้าโจมตีแบกแಡด กาหลิบอับบาสิดสูญไปได้จังแต่งตั้งให้เข้าเป็นใหญ่ อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 945 บุตรของบุวัยหิดยกทัพเข้าโจมตีแบกแಡด กาหลิบอับบาสิดสูญไปได้จังแต่งตั้งให้เข้าเป็นใหญ่ อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 1055 อำนาจของวงศ์บุวัยหิดก็สิ้นสุดลง

จะเห็นได้ว่าราชวงศ์อับบาสิดที่ครองแบกแಡดอยู่นั้น เสื่อมอำนาจลงอย่างมากด้วยสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวมา อย่างไรก็ตาม พากเตอร์กมีบทบาทต่อกำเนิดของราชวงศ์อับบาสิดอย่างมาก พากเตอร์กเป็นชนเผ่าร่องรอยพยพมาจากเตอร์กสถานทางตอนกลางของแอเซีย เมื่อพยพบเข้ามาในตะวันออกกลางก็รับนับถือศาสนาอิสลามนิกายสุนนีได้ขยายตัวไปทั่วเปอร์เซีย อิรัก ศีเรีย ในที่สุดก็ขยายไปทั่วตะวันออกกลาง พากเตอร์กมีคุณสมบัติเด่นคือมีความกล้าหาญและอดทน จึงทำให้สามารถล้มล้างราชวงศ์ต่าง ๆ ได้ในเวลาต่อมากและจะเป็นชนเผ่าที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์อิสลามปลายสมัยกลางและสมัยใหม่

การที่ราชวงศ์อับบาสิดไม่นิยมใช้ชาวอาหรับเป็นทหารรักษาระองค์ เพาะพากอาหรับมีนิสัยแห่งน้ำหนึ่ง จึงมักจ้างทหารต่างชาติเป็นทหารรักษาระองค์ เช่น พากเปอร์เซียซึ่งมักถูกจ้างในตอนต้นราชวงศ์พومาปลายราชวงศ์พากเปอร์เซียมักกระด้างกระเดื่องและตั้งราชวงศ์ของตนขึ้นปักครองกันเองดังกล่าว กาหลิบอับบาสิดจึงนิยมจ้างชาวเตอร์กเป็นทหารรักษาระองค์และมีอำนาจมาก แต่พากเตอร์กเป็นพากที่เคยชินกับชีวิตความเป็นอยู่ที่ป่าเถื่อน จึงมักมีความประพฤติไม่ดีสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนชาวแบกแಡดอยู่เสมอ จนกระทั่งในที่สุดกาหลิบอับบาสิดไม่สามารถสู้อำนาจของพากเตอร์กได้ทำให้อำนาจอยู่ในมือทหารรักษา

พระองค์ชาวเตอร์ก นับตั้งแต่นั้นมาการหลิบราชวงศ์อันบาสิดก์ดำรงตำแหน่งประมุขของจักรวรรดิแต่เพียงในนามเท่านั้น เปิดโอกาสให้ดินแดนต่าง ๆ ตั้งวงค์ขึ้นปักครองเป็นอิสระจากแบบเดด ดังกล่าวแล้ว หลังจากที่พากบุญหิดเสื่อมอำนาจไปแล้วก็มิได้ทำให้อำนาจของกาหลิบอันบาสิดกลับคืนมา ฐานะของกาหลิบและจักรวรรดิอิสลามต้องเสื่อมลงไปอีกมาก เพราะมีพากหนึ่งเข้ามา มีบทบาทแทนที่ นั้นคือพากชัลจุก²⁹

ในขณะที่พากชัลจุกเริ่มปรากฏตัวขึ้นในราชคริสต์ศตวรรษที่ 11 อำนาจของอันบาสิด ในแบบเดดกำลังเสื่อมอย่างมาก ดินแดนในตะวันออกกลางกำลังบั่นปวนอย่างที่สุดในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่พากเตอร์กเฝ่าชัลจุกได้เข้ามามีบทบาทสามารถแย่งอำนาจจากการศึกษามาติดใน เปอร์เซียได้ในปี ค.ศ. 1055 และยังสามารถกำจัดวงศ์บุญหิดที่มีอำนาจอยู่ในแบบเดดอยู่ไปได้ กาหลิบอันบาสิดเสด็จออกจากเมืองรับกองทัพของชัลจุก เตอร์ก และประทานตำแหน่งให้แก่ หัวหน้าชื่อตุมริล (Tughril) ในฐานะที่เป็นผู้ปลดปล่อยกาหลิบอันบาสิดจากอำนาจของวงศ์บุญหิด หลังจากนั้นอีกร่วม 2 ศตวรรษ ชนเผ่าชัลจุกเตอร์กจะครองอำนาจสูงสุดในจักรวรรดิ ในสมัย ของตุมริลและทายาทธือก 2 คน เป็นสมัยที่การปักครองของชัลจุกรุ่งเรืองถึงขีดสุด มีอำนาจทั้ง ทางการเมืองและได้ส่งเสริมศิลปวิทยาการต่าง ๆ จนทำให้ครองวงราชวงศ์อันบาสิด กลายเป็นศูนย์กลางแห่งวิทยาการอีกรั้งหนึ่ง³⁰

จักรวรรดิอิสลามสมัยกาหลิบราชวงศ์อันบาสิดอยู่ใต้อำนาจของพากชัลจุกเตอร์กนี้ รุ่งเรืองและมีอำนาจมาก พากชัลจุกเตอร์กสามารถยึดครองดินแดนของจักรวรรดิไปแทบทั่วโลก ได้ส่วนหนึ่ง สามารถยึดอนาคตอีกด้วยการเสียไไว้ป่ายักษาร และตั้งดินแดนที่ยึดได้เป็นรัฐที่ขึ้นกับกาหลิบ อันบาสิด ชาวเตอร์กจากดินแดนอื่น ๆ ได้อพยพเข้ามายังในรัฐทั้งใหม่เพิ่มมากขึ้นในระยะแรก ชัลจุกเตอร์กซึ่งมีสูตรต้านเป็นตำแหน่งผู้นำนั้น มิได้ตั้งที่ทำการปักครองในแบบเดดจนภายหลัง จึงได้พยายามที่ทำการเข้าไปในแบบเดด ยิ่งทำให้ตำแหน่งกาหลิบอันบาสิดหมดความสำคัญทาง การเมืองลงอีกมาก เพราะในแบบเดดซึ่งกาหลิบเคยมีอำนาจอยู่บ้างก็กลับเป็นศูนย์กลางการ ปักครองของพากชัลจุกเตอร์ก ระยะนี้จักรวรรดิอิสลามแผ่ขยายไปอย่างกว้างขวางอีกรั้งหนึ่ง สูตรต้านปักครองประเทศโดยอาศัยชาวเปอร์เซียดำรงตำแหน่งเป็นวิเชียร แต่เนื่องจากการ ปฏิบัติงานที่ไม่มีประสิทธิภาพของวิเชียรและการแย่งอำนาจกันเองระหว่างโกรสของสูตรต้าน เป็นเหตุให้อำนาจของพากชัลจุกเสื่อมลง พากอันบาสิดถือโอกาสขณะที่ราชวงศ์ชัลจุกอ่อนแย แย่งอำนาจกับคืนมาแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ประมาณ ค.ศ. 1194 อำนาจของเตอร์กสาขา ชัลจุกสิ้นสุดลง แต่มิได้หมายความว่าพากเตอร์กจะหมดอำนาจ ทั้งนี้พระจะมีเตอร์กอีกพากหนึ่ง

เข้ามามีอำนาจแทนที่มากขึ้นเป็นลำดับ³¹

ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือ ขณะที่ชัลจุกเตอร์กมีอำนาจอยู่ในจักรวรรดิอิสลาม ระหว่าง ค.ศ.1055-1194 นั้น เป็นเวลาที่สังคมครุเสถกลังคำนินไปในตะวันออกกลางพอดี แต่ทั้งสูลต่านชัลจุกและกาหลิบราชวงศ์อับบาสิดมีได้สนใจสังคมมาศนาครั้งนี้เลย ทั้งนี้ เพราะจะเห็นได้จากในปี ค.ศ.1099 เมื่อกรุ่งเยรูชาเลมถูกพวกครุเสถยึดครองได้ ผู้คนชาวมุสลิมได้เดินทางมากความช่วยเหลือยังนครแบกแดด แต่ทั้งสูลต่านและกาหลิบให้แต่ความเห็นใจเท่านั้น ไม่ต้องการยกทัพไปยังดินแดนอันห่างไกลเพื่อสู้รบกันกับชาวคริสเตียนจนกระทั่งในสมัยต่อมา เมื่อพวกครุเสถรุกหนัก หัวหน้าชาวมุสลิมจึงขอกำลังหนุนจากแบกแดด คราวนี้กาหลิบจึงจำต้องต้องส่งทหารเกณฑ์ไปช่วย 2-3 พันคน³²

ในคริสต์ศตวรรษที่ 13 ได้มีการรุกรานครั้งใหญ่ของพวกรองโกลซึ่งมาทางตะวันตก โดยมีผู้นำคือเจงกิสข่าน แต่ในครั้งแรกนี้ราชวงศ์อับบาสิดอดพันจากการบุกรุกของมองโกล อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ.1253 หลานของเจงกิสข่านชื่อ ฮูลาภุ (Hulago) เริ่มน้ำทัพมองโกล รุกรานทางตะวันตกอีกครั้งหนึ่ง ในปี ค.ศ.1258 ฮูลาภุยกทัพมาถึงหน้าเมืองแบกแดด กาหลิบ อับบาสิดพยายามใช้โนบายเก่าอย่างที่เคยใช้กับพวกเซลจุกเตอร์ก โดยส่งทูตไปเจรจาขอให้พวกรองโกลยอมสงบศึก เพื่อแลกับตำแหน่งสูลต่านแต่พวกรองโกลไม่สนใจต่อตำแหน่ง กองทัพมองโกลตีแบกแดดในเวลาไม่ช้า การยึดครองแบกแดดของพวกรองโกลเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทารุณ ในปี ค.ศ.1308 ราชวงศ์อับบาสิดซึ่งมีอายุยืนยาวนานที่สุดของจักรวรรดิอิสลามต้องถึงกาลพินาศ ชาวมุสลิมต้องตกอยู่ในภาวะที่แตกแยกกันเอง แบ่งออกเป็นรัฐเล็กๆน้อยก่อนที่พวกกอตโรมานเตอร์กจะสามารถรวมดินแดนที่แตกแยกนี้ให้มาอยู่ภายใต้การปกครองเดียวกันได้ใหม่³³

ฮูลาภุพยายามทำลายศาสนาอิสลามให้สิ้น แต่ครั้นถึงสมัยนัดดาชืออะชัน (Ghazan) ประมุขของมองโกลกลับยอมรับนับถืออิสลาม หลังจากนั้นก็พยายามฟื้นฟูศิลปวิทยาการและวัฒนธรรมอิสลามนับว่าอิสลามสามารถเอาชนะอารยชน์ได้อีกครั้งหนึ่ง พวกรองโกลเป็นสื่อกลางนำเอวัฒนธรรมของจีน มาสู่ตะวันออกกลางหลายประการอันจะเป็นทางให้วัฒนธรรมจีนหลังให้เข้าสู่ยุโรปในเวลาต่อมา³⁴

สังคมครุเสถ

นักรบเพื่อศาสนา (Crusaders) แห่งปี ค.ศ.1090 เช่น มีความกระหายที่จะรับเพื่อชิงดินแดนหลายแห่งที่อยู่ใต้การปกครองของพวกรุมุสลิม ซึ่งเคยเป็นของพวกริสเตียนมาก่อน

กลับคืนมาเป็นของพวกตน ยุโรปตะวันตกได้รับแรงกระดุนอย่างมากเนื่องจากการโจมตีนาเผยแพร่คริสตศาสนาประสบความสำเร็จในสเปน ในปี ค.ศ.1030 และจากการที่ได้ใช้ชิลิกลับคืนมาภายหลังที่ตกรอยู่ภายใต้การปกครองของมุสลิมเป็นเวลาสองศตวรรษ นอกจากนั้นยังได้รับแรงกระดุนจากสันดานปาป่าแห่งโรม ซึ่งเป็นหัวหน้าคริสตจักรในตะวันตก อย่างไรก็ตาม ชัยชนะของพวกนักรบเพื่อศาสนาในตะวันออกของเมดิเตอร์เรเนียนก็เป็นเพียงระยะเวลาอันสั้นเท่านั้น³⁵

เนื่องจากการบุกรุกของพวกครูเสดมีผลทำให้ประชาชนของดินแดนเอเชียตะวันตก เสียใจถึงความแตกต่างของพวกเข้าชั่วระยะเวลานี้ พวกนักรบครูเสดมาจากการที่ต่าง ๆ กันของยุโรปตะวันตก เพื่อเหตุผลทางศาสนาอันนี้คือการนำศาสนาที่ศักดิ์สิทธิ์ของคริสตศาสนาไปในดินแดนต่าง ๆ ในเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออกกลับคืนมา ซึ่งดินแดนเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นของจักรวรรดิอาหรับ ดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ของคริสตศาสนาที่นั้นกรับครูเสดต้องการ คือปาเลสไตน์ ซึ่งขณะนั้นอยู่ใต้อำนาจของชนชาติอาหรับที่นับถือศาสนาอิสลาม สังเวชนียสถานต่าง ๆ ของคริสตศาสนา เช่น กรุงเยรูซาเลม อันเป็นที่ซึ่งพระเยซูถูกตรามาและถูกตรึงไม้กางเขน เมืองนาเซาเรอซึ่งเป็นเมืองที่พระเยซูประสูติก็ตอกอยู่ได้อทิพลอิสลามทั้งสิ้นจึงไม่สะดวกสำหรับคริสตศาสนิกชนที่จะไปแสวงหาบุญทำกรรมตามสถานที่เหล่านั้น ครั้นเมื่อภาระในการเผยแพร่คริสตศาสนาในยุโรปหมดลงแล้ว จึงคิดที่จะยกทัพไปตีอาดินเดนอันศักดิ์สิทธิ์นั้นมาอยู่ในความปกครองของตน พระในคริสตศาสนาได้ออกห่องเที่ยวป่าวร้องให้นักรบและศาสนิกชนทั่วไปรวมกำลังกันยกทัพไปตีอาดินเดนนั้นมาจากคนนอกศาสนาให้ได้ ครั้นถึงปี ค.ศ.1100 สองครามครูเสดจึงเกิดขึ้นนั้นกรับครูเสดจากประเทศต่าง ๆ ในยุโรปได้ยกทัพข้ามไปยังปาเลสไตน์ เพื่อชิงอาดินเดนนั้นคืนมาจากอิสลาม แต่ชาวอาหรับก็สู้รบอย่างสุดฝีมือ นักรบครูเสด渺茫นั้นไม่ได้สองครามครูเสดจึงเป็นสองครั้งที่รบพุ่งติดต่อกันมาถึงสองศตวรรษ³⁶

พวกที่สมัครรับในสองครามครูเสดมีตั้งแต่พระมหากษัตริย์ เจ้าเมืองพร้อมด้วยไพร์พล ของตน ตลอดจนนักรบอิสริยะที่มีแต่เกราะป้องกันตัว อาวุธประจำตัวและม้าที่ใช้ซึ่ง คำว่าครูเสด (Crusade) มาจากภาษาละตินว่า Cruciare แปลว่า ทำเครื่องหมายเป็นรูปไม้กางเขน ทั้งนี้ เพราะคนที่เข้าร่วมรบในสองครามครูเสดนั้นสามเสื้อขาวชั้นนอกมีเครื่องหมายไม้กางเขนสีแดงอยู่ต่ำกลางที่ด้านหน้า ตั้งแต่แม่ทัพนายกองลงไปถึงไพร์พล

คนที่สมัครไปในสองครามครั้งนี้มีหลายประเภท ทั้งที่มีความเลื่อมใสคริสตชนในศาสนาอย่างแท้จริง โดยมีความประสงค์จะไปตีกรุงเยรูซาเลมมาไว้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาคริสต์ ขณะเดียวกันก็มีหลายคน เช่น พวกนักรบที่มีไพร์พลของตนเห็นสองครามครูเสดเป็น

ซึ่งทาง ที่จะปลั๊นชิงทรัพย์สินจากข้าศึกหรือมิฉะนั้นก็เห็นว่าเป็นโอกาสที่จะได้ใช้อาวุประลวง ฝีมือม่าคนได้โดยไม่มีผิด อย่างไรก็ตาม พากที่สมัครไปรบมีแรงกระตุนอย่างหนึ่งคือผลตอบแทน เช่น ถ้าหากที่ดินสมัครไปรบเมื่อกลับมา ก็จะได้เป็นอิสระ หรือคนที่ทำบานป่าวหากไปรบแล้วศาสนาคริสต์ก็จะประกาศให้พ้นจากบานนั้น ๆ

ผลจากการนี้ก็คือกองทัพต่าง ๆ ที่ยกอภิไปทำสงครามนั้นได้กล้ายเป็นกองทัพโจริ ยิ่งขึ้น บางกองทัพก็เป็นแต่กลุ่มคนจำนวนมากที่ขาดวินัย ขาดความรู้ในทางทหาร และที่สำคัญ ที่สุดก็คือขาดเสบียงอาหารและอาวุธ กองทัพเหล่านี้ต้องเดินทัพผ่านญูโรปในระยะทางไกลก่อนที่ จะลงเรือข้ามไปยังปาเลสไตน์ ปรากฏว่าก่อนที่กองทัพเหล่านี้จะถึงดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ก็หมด เสนบียงอาหารก่อน เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ทำให้นักรบเหล่านี้ข้าพลั้นหมู่บ้านตลอดจนเมืองต่าง ๆ ตามรายงานหังนักรบครูเสดจำนวนมากต้องตายก่อนที่จะได้ไปรบกับข้าศึกจริง ๆ ในดินแดนอัน ศักดิ์สิทธิ์

ระยะทางซึ่งกองทัพครูเสดเดินผ่านไปยังปาเลสไตน์นั้น มีดินแดนซึ่งเป็นประเทศกรีซ และตุรกีในปัจจุบันรวมอยู่ด้วย ดินแดนนี้อยู่ในอาณาจักรไบแซนไทน์อันเคยเป็นส่วนหนึ่งของ อาณาจักรโรมันแล้วแยกออกจากเป็นเอกเทศ มีจักรพรรดิของตนเองเรียกว่าอาณาจักรโรมัน ตะวันออก ศาสนาคริสต์ในอาณาจักรไบแซนไทน์นี้เป็นอีกนิกายหนึ่งดังหากไปจากศาสนา คริสต์ที่กรุงโรมเรียกว่านิกายกรีกออร์โอดอกซ์ ขึ้นแก่สังฆราชที่กรุงคอนสแตนติโนเปล (อิสตัน บูลในปัจจุบัน) มิได้ขึ้นต่อพระสันตะปาปาที่กรุงโรม เมื่ออาณาจักรโรมันตะวันตกเสื่อมลงไป แล้ว อาณาจักรไบแซนไทน์ยังคงอยู่ต่อมาจนถึงสมัยทรงครูเสด กองทัพครูเสดที่เดินผ่าน อาณาจักรไบแซนไทน์ไปยังปาเลสไตน์นั้น เป็นกองทัพของคนที่นับถือคริสต์ศาสนาโรมันนิกาย ทั้งสิ้น และมีโรมันเป็นกำลังหลักดัน เมื่อเดินทางมาถึงอาณาจักรของคริสต์ศาสนาอีกนิกาย หนึ่ง ก็มิได้ทราบแต่กลับปั้นสะدمบ้านเมือง ทรงครูเสดจึงได้กล้ายเป็นสองครั้งระหว่าง คริสต์ศาสนา 2 นิกายมากกว่าเป็นสองครั้งระหว่างคริสต์ศาสนาและอิสลาม ในปี ค.ศ.1183 ชาวไบแซนไทน์ได้จับชาวอิตาลีที่เข้าไปอยู่ในประเทศของตนมาเสีย ในปี ค.ศ.1204 กองทัพ ครูเสดจากอิตาลีที่เข้าไปในไบแซนติอุมจับชาวไบแซนไทน์มาเป็นการตอบแทน กองทัพครูเสด นั้นนอกจากจะปล้นเมืองไบแซนไทน์แล้วภายหลังยังปล้นอาเมืองต่าง ๆ เหล่านี้มารครอบครอง ขณะนั้นเมืองต่าง ๆ ในอิตาลีเป็นเอกสารช เมืองได้ส่งทหารไปสองครั้งครูเสดก็อ้วว่าได้บุญ นอกจากราได้บุญแล้วก็ยังได้เมืองได้เมืองหนึ่งในอาณาจักรไบแซนไทน์มาเป็นเมืองขึ้นอีกด้วย แม้แต่เมืองคอนสแตนติโนเปลก็ตกเป็นของชาวอิตาลี ถึงแม้ว่าชาวกรีกไบแซนไทน์จะตีเอาเมือง

นั้นคืนไปได้ ในเวลาอีก 5 ปีต่อมาใบเซ็นไทน์ก็อ่อนกำลังลง พอพวากثرกิชชีงันบีอิศาสนาริสลาม ยกทัพมาตีกรุงคอนสแตนติโนเปลก์เสียแก่ชาวตุรก์ในปี ค.ศ.1453 สมครามครูเสดซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะให้พวกที่นับถือคริสตศาสนาไปยืดอาณาเขตให้มากจากพวกที่นับถือศาสนาอิสลาม นับได้มีผลทำให้อาณาจักรแห่งคริสตศาสนาทางทิศตะวันออกต้องตกไปเป็นของอิสลามและกรุงคอนสแตนติโนเปลก์ยังเป็นของอิสลามเรื่อยมา³⁷

ในเวลา 200 ปีแห่งสมครามครูเสดนั้นระหว่างการบุกรุกครั้งแรก ๆ ในปี ค.ศ.1099 พวากครูเสดยีดได้มีองเบรูชาเเลม เนื่องจากการขาดการบริหารงานในโลกอาหารบีบ จึงทำให้พวากครูเสดแพร่ขยายอิทธิพลไปตามชายฝั่งตะวันออกของเมดิเตอร์เรเนียน พวากเข้าได้สร้างรัฐเล็ก ๆ บางรัฐก็เป็นฝรั่งเศส บางรัฐก็เป็นอังกฤษ อย่างไรก็ตามการต่อสู้หลายครั้งระหว่างทหารคริสเตียนและนกรับอิสลามเกิดขึ้นในเชิงเรีย ซึ่งมีกำแพงเมืองเป็นป้อมปราการ พวากครูเสดประสบความสำเร็จบ้างบ้างครั้ง แต่ก็ไม่สามารถที่จะยึดเมืองต่าง ๆ ภายใต้ เช่น دامัสกัส ประมาณเกือบ 200 ปี กลุ่มพวากนกรับครูเสดก็ยังคงมาจากญี่ปุ่น มาสู่ดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ แต่พวากเขาก็ประสบความล้มเหลวในอันที่จะเข้าชิงและยึดดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ของคริสตศาสนา กลับคืนมา

ประชาชนชาวมุสลิมมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะขับไล่พวากนกรับครูเสดผู้นำชาวมุสลิมที่ยิ่งใหญ่คนแรกที่นำชาวมุสลิมต่อต้านนกรับครูเสดคือชาลาดิน (Saladin) เข้าสามารถตีดินแดนต่าง ๆ จากเมโซโปเตเมียถึงอียิปต์ได้ซึ่งเขาได้ปกครองอยู่นานประมาณ 20 ปี ระหว่างปลาย ค.ศ.1100

การเคลื่อนไหวครั้งสุดท้ายเพื่อที่จะขับไล่นกรับครูเสดก็คือการขับไล่ของเจ้าชายแห่งราชวงศ์แมมลัก (Mamluk) แห่งอียิปต์ เจ้าชายเหล่านี้สามารถตั้งรัฐบาลที่มั่นคงมีกองทัพที่เข้มแข็ง ในปี ค.ศ.1291 กองทัพอียิปต์ได้ชัยชนะเหนือนกรับครูเสด สิ่งนี้ทำให้ 200 ปีแห่งความโหดร้ายในประวัติศาสตร์ต้องสิ้นสุดลงเป็นเพาะพวนนกรับครูเสดทำให้คริสเตียนและมุสลิมแยกย้ายห่างไกลกัน ภายหลังที่นกรับครูเสดพ่ายแพ้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างในเอเชียตะวันตก เนียงใต้ ประชาชนตั้งหลักแหล่งมั่นคงศาสนาและกฎหมายอิสลามได้มีความสำคัญขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ซุมชนคริสเตียนที่ยังอยู่มีได้มีการติดตอกับตะวันตก ประชาชนในเอเชียตะวันตกเนียงใต้ได้พัฒนาวิถีชีวิตตามแบบฉบับของตน ซึ่งยืนยาวนานมาจนปัจจุบันนี้ พวากแมมลักสามารถขับไล่พวากครูเสดออกไปและยังป้องกันมิให้มองโกลรุกราน ได้ซึ่งเป็นราชวงศ์อิสลามราชวงศ์เดียวที่สามารถต้านทานการบุกรุกของมองโกลได้

อาจกล่าวได้ว่าสังคมครุเสดนั้นบังเกิดผลในทางตรงข้ามกับผู้ที่ได้เริ่มสังคมหวัง
เอาไว้โดยคิดว่าจะชิงอาดิโนเดนยันศักดิ์สิทธิ์ของคริสตศาสนาให้ชาวคริสเตียนครอบครองนั้น
ก็ไม่สำเร็จที่คิดไว้ว่าสังคมครุเสดจะเป็นการรวมใจคนในศาสนาให้เกิดสามัคคีธรรมนั้นก็ไม่
สำเร็จเช่นเดียวกัน³⁸
